

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. ולסתום לאלתר הוי חזקה שאין אדם עשוי שסותמים אורו בפניו ושותק.....2
- ב. לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנו להצר השותפין מאי טעמא מפני שמרבה עליהם את הדרך ... מאי חדר שחלקו בשנים ומאי עלייה אפתאי.....3
- ג. לא יפתח אדם להצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון.....5
- ד. היה קטן לא יעשנו גדול אחד לא יעשנו שנים.....6
- ה. אבל פותח הוא לרה"ר פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן עושה אותו גדול ואחד עושה אותו שנים.....7
- ו. מנהני מילי ... וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו מה ראה ראה שאין פתחי אהליהם מכוונין זה לזה אמר ראויין הללו שתשרה עליהם שכינה ... בפיתחא רבה לא מצינא אצטנועי מינדך ... בתרי לא מצינא אצטנועי מינדך.....8
- ז. אין עושין חלל תחת רה"ר בורות שיחין ומערות.....9
- ח. אין מוציאין זיזין וגזוזטראות לרה"ר.....10
- ט. אלא אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא.....10
- י. לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות הרי זו בחזקתה.....11
- יא. דידי למבואה מפיק בני מבואה מחלין גבאי דידך לרשות הרבים מפיק מאן מחיל גבך 11
- יב. כיון דחזא דקא מעכבי שדר קצייה.....11
- יג. התקוששו וקושו קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים.....12
- יד. כנס ולא הוציא מהו שיחזור ויוציא ר' יוחנן אמר כנס מוציא ... להחזיר כתלים למקומן ... אינו מחזיר.....12
- טו. מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו.....12
- טז. לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות ... נפלה חוזר ובונה אותה.....14
- יז. אין מסידין ואין מכיירין ואין מפיחין בזמן הזה.....14
- יח. לקח חצר מסוידת מכוירת מפויחת הרי זו בחזקתה נפלה אינו חוזר ובונה אותה.....15
- יט. לא יסוד אדם את ביתו בסיד ואם עירב בו חול או תבן מותר.....16
- כ. סד אדם את ביתו בסיד ומשייר בו דבר מועט וכמה אמר רב יוסף אמה על אמה אמר רב חסדא כנגד הפתח.....16
- כא. עושה אדם כל צרכי סעודה ומשייר דבר מועט ... כסא דהרסנא.....19

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

- כב. עושה אישה כל תכשיטיה ומשיירת דבר מועט ... בת צדעא 20
- כג. זה אפר מקלה שבראש חתנים ... במקום תפילין שנאמר לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר..... 21
- כד. וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמהתה שנאמר שמחו את ירושלים וגו' 22
- כה. אין גוזרין גזרה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה..... 23
- כו. הנח להם לישראל מוטב שיהיו שונגין ואל יהיו מזידין..... 23
- כז. הדרן עלך חזקת חבתיים..... 24

דף ס.

א. ולסתום לאלתר הוי חזקה שאין אדם עשוי שסותמים אורו בפניו ושותק

בנה כותל¹ סמוך לחלון חבירו ולא הרחיק כשיעור, או שסתם החלון, ושתק בעל החלון, מיד ה"ז חזקה², ואינו יכול לתבוע ממנו לסלק הכותל. שאין אדם עשוי שסותמים אורו בפניו ושותק אא"כ מחל.

¹ שו"ע ונו"ב קנ"ב יב

² רמ"א שם דהוי מחילה וכתב הסמ"ע שאפילו לדעת הרא"ש וסייעתו שסוברים שגם בחזקת נזיקין צריך ג' שנים, מודים כאן (אלא שיש אומרים שעכ"פ צריך מענה שקנה זכות לסתום, וסתימתו בפניו הוא ראייה לדבריו, ועי' כנה"ג), וכמ"ש המחבר בשם הרמב"ם שאין אדם עשוי שסותמים אורו בפניו ושותק אא"כ מחל, והוסיף הסמ"ע שגם הרמב"ם הוצרך למעם זה כאן לומר, דאע"פ שבשאר חזקת נזיקין אינו מועיל לאלתר אלא כשידע שמעשה זה הוא נזק, אבל כאן כל אדם יודע שסתימת אורה הוא נזק. והקצה"ח סק"ד וכן בסימן קנ"ג סק"א מצדד לומר שהחילוק בין לאלתר דשאר נזיקין לבין לאלתר דסתימת חלון הוא, שבשאר נזיקין צריך זמן מה שיתברר שהוא נזק, ולאחר זמן זה אינו נאמן לא ידעתי, משא"כ בחלון מיד כשראה הוי חזקה, משום שבזה הנזק תיכף מבורר. עיין שם, ועי' נה"מ סימן קנ"ג סק"ג. וכתב בפעמו"ז שאם השכן סתם חלונו ושתק א"צ לפריצת פצימין.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ב. לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנו לחצר השותפין מאי

טעמא מפני שמרבה עליהם את הדרך ... מאי חדר

שחלקו בשנים ומאי עלייה אפתאי

כבר התבאר לעיל דף נט: שאחד מהשותפים³ בחצר שקנה בית בחצר אחרת הסמוכה לה, או שבנה בית נוסף או שהוסיף עליה ע"ג ביתו אע"פ שיש לו חלק בחצר אינו יכול להרבות עליהם אכסנאים, ולכן אינו יכול לפתוח פתח הבית לחצר המשותפת, מפני שמרבה עליהם את הדרך שרוב בני אדם יוצאים ונכנסים עכשיו בחצר יותר מבתחלה וליכא צניעות כדמעיקרא⁴.

אבל אם פותח הפתח⁵ לתוך ביתו⁶ יש מתירים⁷ וכ"ש שיכול לחלוק ביתו בגובה או ברוחב⁸. ויש אוסרים⁹ אם מוסיף שטח נוסף¹⁰.

³ שו"ע ונו"ב קנ"ד א

⁴ כך פירש רשב"ם דאע"פ שיש לו חלק בחצר אינו יכול להרבות עליהם אכסנאים, שרוב בני אדם יוצאים ונכנסים עכשיו בחצר יותר מבתחלה וליכא צניעות כדמעיקרא. ומשמע מפירושו דאיירי שלקח בית שיש בו או מכנים שם דיוורים אחרים, אבל לקח בית נוסף לצורך עצמו, הרי אינו מוסיף דיוורים.

⁵ בניי פירש במ"ש בגמרא חדר שחלקו לשנים, לאו דוקא שחלקו, אלא כשפותח הבית הנוסף או העליה לתוך ביתו ולא לתוך החצר, ה"ז כחולק ביתו, שאינו עשוי שישאילנו או ישכירנו לדיוורים אחרים. אלא להרוחת תשמישו עבד, ואף שיודמן שישכירנו, הרשות בידו, דלא גרע מהממלא ביתו אכסנאים. וכתב הנ"י שכן דעת הר"ף והרמב"ן והריטב"א. ולפירושו ה"ה בקנה בית נוסף אם פתחו לביתו ולא לחצר אין בני החצר יכולים לעכב עליו. וכ"כ הטור בשם הרמב"ם

⁶ לפי פירוש רשב"ם אף על פי שמכנים שם דיוורים אחרים ונתרבו נכנסים ויוצאים. דהוי כאילו מכנים בתוך ביתו, שיש לו רשות להכניס ולמלאות על ביתו דיוורים. שכל שטח הראוי לדירה שהיה פתוח עד עתה לחצר, אין בו משום ריבוי דיוורים, שהרי אילו היה רוצה בתחלה היה מרבה דיוורים כל מה שרוצה. וריבוי דיוורים בשטח מצומצם אינו נוח כל כך. ומסתמא נשתעבדו שאר השותפים לסבול מה שדרך להכניס דיוורים בשטח זה, ואף אם דוחק ומרבה דיוורים, לא חששו לכך אלא שבתוספת שטח ותוספת דיוורים יכול לעכב, שלא נשתעבדו לכך.

⁷ שו"ע שם

⁸ הטור מפרש בדברי הרשב"ם שגם בעליה אינו יכול אלא כשבונה תקרה ומחלק גובה ביתו ועושה בו עליה, אבל לבנות חדר חדש אחורי ביתו או להגביה כותל ביתו ולעשות עליה חדשה אינו רשאי.

⁹ רמ"א שם וכדעת הרא"ש (אבל אם חולק ביתו מותר), ואף על פי שאינו מוסיף עתה דיוורים. וכתב בפת"ש סק"ד בשם שו"ת עבודת הגרשוני שה"ה בדיר אסור לפתוח פתח חדש, אף על פי שאין תשמישו קבוע כל כך.

¹⁰ הטור בשם הרא"ש כתב הטור שלבנות חדר או עליה ולפתוח לביתו רשאי אף על פי שמוסיף בנין חדש, אבל אם קנה בית אצל ביתו אינו רשאי לפתוח אפילו לתוך ביתו ובטעם החילוק בין קנה חדר להוסיף חדר,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

יש אומרים¹¹ שאם רוצה אחד מהשכנים בחצר להביא דיורים נוספים לביתו, יכולים שאר השכנים לעכב עליו¹², ויש חולקים¹³. אבל אכסנאים הסמוכים על שלחנו לכו"ע מותר להביא. ודוקא כשאינו מוסיף בנין חדש, אבל להוסיף דיורים בבנין חדש, אף לדעת הפוסקים דלעיל שמותר להוסיף חדר כשפותח לביתו, היינו דוקא לצורך עצמו או לצורך אוצר, אבל להוסיף שם דיורים¹⁴ לכו"ע אסור¹⁵.

באחרונים¹⁶ דנו אם יכול אחד מהשכנים לעכב על מי שרוצה להוסיף חדר על הגג, ויש בזה גם טענה של ממעט אחוזי הבניה שיש לכל השכנים זכות בכל הבנין, אמנם רק בעל דירה בבית המשותף יכול לעכב, אבל לא שוכר ממנו, אא"כ יש בו היזק כדייר, שגם הוא יכול לעכב.

אין טענת¹⁷ ריבוי נכנסים יוצאים אלא בחצר אבל לא במבוי¹⁸, ונראה שחדר מדרגות דינו כחצר לענין זה.

פירש בנה"מ סק"ד דכיון שהיה יכול בתחלה לבנות עוד חדרים, נשתעבד החצר גם לשמח זה, משא"כ כשקנה חדר שלא היה בחצר זו, לא נשתעבד החצר לדיורים של השמח הנוסף.

¹¹ שו"ע ונו"כ שם א בדעת הרמב"ם שאסור להוסיף לדיורים
¹² הטור כתב בשם הרמ"ה והר" יונה שאף דיורים אינו רשאי להוסיף אף על פי שאינו מוסיף דבר חדש, ולא שרינן עליה וחדר אלא לעשות מהן אוצר, אבל להוסיף עליה או לפתוח חדר אחורי ביתו, אף על גב דלא חזי לאוסופי ביה דיורים, הרי מרבה לעצמו דרך בחצר ליכנס לתוכה מרשות אחר, ולזה לא נשתעבד לו החצר, וה"מ להוסיף דיורין, אבל שלא להוסיף דיורין לא מצוי מעכב, דכיון שאינו מוסיף בית דירה, החצר נשתעבד ליכנס עליה לבית ולא למנין אנשים ידועים נשתעבד אלא לבתים שבתוכה, ל"ש נתרבו דיורים או נתמעטו, וכתב הב"י בדעת הרמ"ה שאם נתרבו בני הבית אין יכולים לעכב עליו, ולהוסיף דיורים בכל גוונני יכולים לעכב. ולחלוק בית בגבהו או ברחבו רק לאוצר מותר וכן לבני ביתו שנתרבו, ותוספת בנין אפי' לאוצר אסור, ולא ביאר הב"י בדעת הרמ"ה אם מותר להוסיף אכסנאים

¹³ הרמ"א הביא דעת שאר הפוסקים שמותר.

¹⁴ ועפ"י נראה דב"ש כשיש חסרון ממון, כגון ששעון המים הוא משותף או השימוש בתשלם בחדר המדרגות וכיוצא בזה, שיכולים השכנים לעכב. אבל זה פשוט שלגבי אכסנאים אינם יכולים לעכב אפילו בחסרון ממון, כשם שאינם יכולים לעכב בריבוי בני הבית ומשרתים, שכן דרך בני אדם להכניס אורחים או להזמין ידידים, ועל דעת כן נשתתפו שלפעמים מתרבים אורחים אצל זה ולפעמים אצל אחר.

¹⁵ וכ"כ בנה"מ חידושים סק"ד ובפת"ש סק"א בשם הדגומ"ר. וכתב בכנה"ג בשם תשובות הגאונים שיכולים השכנים לעכב שלא יעשה פונדק ולא להשכיר לעוברים ושבים.

¹⁶ שו"ת שבט הלוי ח"ה סימן רכב ובשו"ת משכנות ישראל סימן ב

¹⁷ כ"כ הנ"י, וכ"כ הב"י בשם הרשב"א

¹⁸ ומ"ש בשו"ע סימן קסב סעיף ד שיכולים בני מבוי לעכב מלפתוח פתח למבוי אחר מפני טענת ריבוי הדרך, אפשר דשאני התם שהוא דבר קבוע, וע"י רמ"א שם סעיף ז ובב"אור הגר"א שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ג. לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון

אמרו חז"ל היזק¹⁹ ראייה שמיה היזק, ואסור לאדם להסתכל בחצר חבירו²⁰, וכן יש להזהר מלהתעכב כנגד פתח בית חבירו או חצירו, ולראות אפילו ראייה קלה.

אין פותחין פתח²¹ כנגד פתח חבירו²² או חלון כנגד חלון חבירו²³, אפילו כששניהם מתרצים, אלא ירחיק משהו לצדדים²⁴.

¹⁹ טור ריש קנז

²⁰ רמ"א קנז ג ז

²¹ שו"ע ונו"כ קנז ג

²² כתב בערוה"ש שאם רחוקים זה מזה עד שאי אפשר לראות בתוך הבית, לעולם אינו צריך להרחיק, ובשו"ת מהריט"ץ סימן רנג מסתפק אם יש שיעור במרחק לענין היזק ראייה, וכתב שהוא לפי ראות עיני הדיין. ²³ ובשם שו"ת אבקת רוכל סימן קכא כתב שאם רוצה לפתוח חלון ולתת בו זכוכית, אינו יכול לעכב עליו, מפני שמחיצה של זכוכית חוצצת ומפסקת בפני העין, ובלבד שתהא סתומה בלי שום נקב, ואין לחוש שמא ישבר, מפני שנזהרים בה שלא תשבר. ובכנה"ג סימן קנד למד גם מדברי הר"א ששון סימן קצב שכן דעת הרשד"ם, אבל הרש"ך כתב שהוששין שמא ישבר ויזיקנו, עיין שם. ועוד כתב הב"י שם שיש שעושים שבכה של ברזל בפני הזכוכית שלא תשבר ע"י אבנים, וגם שבכה שנקביה דקים חוצצת בפני העין, וכתב הפת"ש שהזכוכית שהב"י איירי בה היתה אטומה, אבל זכוכית שבזמננו ודאי שאינה חוצצת בפני היזק ראייה, ועי' בסף הקדשים.

כתב בשו"ת דברי מלביאל ל"ה סימן קכו שאם רוצה הפותח לעשות מחיצה באופן שלא יזיקנו, בראייה, לכאורה נראה שיכול לעכב שמא תפול המחיצה ולא יזכור, אבל באמת אינו יכול למחות, שהרי אילו בנה קודם המחיצה ואח"כ רוצה לפתוח חלון ודאי שאינו יכול לעכב עליו, ומאי נ"מ אם עושה המחיצה קודם או אח"כ, והביא בשם זכ"א שהכריע שא"צ לסתום, ובשם שו"ת דבר משה כתב שצריך לעשות גדר חזק וגם שטר, שאם תפול המחיצה מחויב לבנותו, וגם בשו"ת מכתם לדוד חו"מ סימן כח הביא דברי הדבר משה וכתב שעשה שטר בשבועה שכל אימת שתתקלקל יתקנו תוך ג' ימים, ואף אם יעברו ג' ימים ואפילו כמה שנים לא יהא לו מענת חזקה.

²⁴ והיינו שירחיק תחלת פתיחה של זה מכנגד סוף פתיחה של זה ועוד משהו, ומשמע שראיה באלכסון אינו בכלל היזק ראייה לכאורה נראה שאם שניהם מתרצים והטעם הוא משום צניעות בכל אופן די בהרחקה כלשהו, דשוב אין זה בכלל פתחיהם מכוונים. וכתב בכסף הקדשים דאע"פ שבצדדים אם מרחיק קצת אין חוששין לראיה באלכסון, לענין גובה החלון אין לחלק בזה, דאף אם תחתית החלון גבוה מעליונו של השני יכול להסתכל, עיין שם, וצ"ע, ונראה דהכל לפי הענין. פתחי חושן חלקו פרק יד הערה ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

אם נתנו לו²⁵ השותפים בחצר רשות לפתוח חלון או פתח רשאי, והוא שלא יפתח פתח כנגד פתח או חלון כנגד חלון²⁶.

יש שכתב²⁷ שמה שנהגו בזמננו להקל בשכונות ושכונים לפתוח גם פתח כנגד פתח. הוא משום שלא אמרו פתח כנגד פתח אלא כשמכוונים ממש, אבל כשיש הפרש קצת בריחוק או בגובה, שוב אין דינו אלא כחלון, ועוד כתב שנראה שפתח מרפסת אין דינו כפתח לענין זה,

ומה שנהגו לעשות פתח כנגד פתח בחדר מדרגות כיון שבדרך כלל יש פרוזדור לפני הפתח, ושם אין תשמישים צנועים, שוב אין דינו כפתח כנגד פתח.

לא אסרו פתח כנגד פתח אלא בפתחי בתים שיש בהם תשמישים צנועים קבועים, אבל פתח חצר או פתח רפת מותר.

ד. היה קטן לא יעשנו גדול אחד לא יעשנו שנים

אפילו יש לו כבר²⁸ פתח או חלון²⁹, אינו יכול להרחיבו, שבפתח רחב אפשר לראות יותר, ולא לחלקו, שכשהפתח רחב אין דרכו להיות פתוח תמיד, משא"כ כשיחלקוהו לפתחים קטנים דרך להניח אחד מהם פתוח³⁰.

ואם היו לו שני פתחים קטנים ורוצה לעשות אחד גדול, יש אומרים³¹ שאינו יכול לעכב, וכן אם היו בו שתי דלתות ורוצה לעשות דלת אחת גדולה³².

²⁵ שו"ע ונו"כ שם

²⁶ בשו"ע הרב ה' נזקי ממון סעיף יב כתב כן בשם יש אוסרים, שאין זו מדת צניעות שיראה זה תשמישו של זה כל היום, וכמ"ש חז"ל גבי בלעם ראה שאין פתחי אהליהם מכוונים זה כנגד זה, אמר ראויים הללו שתשרה עליה שכינה.

²⁷ כל זה בפתחי הושן שם הערה ד

²⁸ שו"ע ונו"כ שם ד

²⁹ ש"ך שם סק"ה, שחלון יש לו כל דין פתח בזה, ובפת"ש סק"ט כתב בשם רב אחד שפסק דה"ה אם היה חלון קבוע של זכוכית, ועתה רוצה לעשות בו צירים שיוכל לפתחו יכול לעכב, שאינו דומה ראייה דרך זכוכית לראייה דרך חלון פתוח.

³⁰ סמ"ע

³¹ ברמ"א שם סעיף ה כתב שיכול לעכב, והמ"ז והש"ך חולקים, ועיי' שו"ת מהר"א ששון סימן לט וסימן מ.

³² בפעמוני זהב מסתפק כשהיה דלת אחד ורוצה לעשות במקומו שתיים, שיש בו מיבותא שבדלת אחת לעולם פתוח כולו ובשנים יפתח אחד והשני ישאר סגור, וכתב דמ"מ יכול לעכב, דעכ"פ בדלת אחת כשרוצה לסגור צריך לסגור כולו, וכשהם שנים יכול לפעמים להשאיר דלת אחד פתוח, והוי דומיא דפתח גדול לא יעשה מהם שנים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אינו יכול לעכב³³, היה לו פתח³⁴ במקום זה, אינו יכול לעשותו במקום אחר³⁵, אפילו קטן מהראשון³⁶.

ה. אבל פותח הוא לרה"ר פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן עושה אותו גדול ואחד עושה אותו שנים

לא אסרו לפתוח פתח³⁷ או חלון כנגד בית הבירו, אלא כשאין רה"ר מפסקת ביניהם, אבל כשיש רה"ר מפסקת, מותר לפתוח שהרי בלא"ה צריך להצניע עצמו מפני בני רה"ר העוברים סמוך לפתחו או חלונו, וכ"ש אם היה לו פתח שיכול להרחיבו או לחלקו, ואין צריך שיהא רוחב ט"ז אמה, אלא כל שיש לרבים רשות להלך שם אין אדם עושה תשמישים צנועים ומותר לפתוח.

אולם כל זה רק כשפתח הבירו או חלונו בד' אמות הסמוכים לקרקע רה"ר³⁸.

³³ שו"ע ונו"כ שם ה

³⁴ שו"ע ונו"כ שם יג ורמ"א שם ד

³⁵ ועי' נה"מ שם סק"ט, וכתב בערוה"ש דה"ה אם היו לו שני פתחים ורוצה לסתום אחד ולהרחיב השני, ובכל זה הטעם שבמקום זה כבר הורגל להצניע עצמו ולא במקום אחר, ובכנה"ג מסתפק אם יכול לשנות הפתח שיש לו בחצר השותפין

³⁶ כתב הסמ"ע ס"ק מז דה"ה אם היה פרוץ לגמרי ורוצה לעשות מהיצה ולפתוח בו פתח או חלון קטן יכול לעכב עליו, שבלא מחיצה כלל אינו יכול להחזיק עליו ולעולם יוכל לתבוע ממנו שיעשה מחיצה גמורה, משא"כ עתה יחזיק עליו בפתח או חלון זה ולא יוכל עוד למחות בו עוד (לכאורה יכול עתה למחות שלא יחזיק), ועוד שעד עתה היה נזהר מלעשות שם תשמישים צנועים ועתה ישתמש והוא יוכל לראות בו דרך הפתח או החלון, ולפי דבריו נמצא שיכול למחות בו שלא יסגור מרפסת שיש לו.

³⁷ שו"ע ונו"כ שם ג

³⁸ וכתב הסמ"ע דה"ה אם חלל הפתח או החלון הם גבוהים קצת מקרקע רה"ר, אם מתחיל קצת תוך ד' אמות שוב יכולים בני רה"ר להסתכל דרך שם, והש"ך כתב שאין דבריו נכונים, והסכים הנה"מ לדעת הש"ך, משום שבני רה"ר אינם רואים רק כשמשתמש למטה, אבל למעלה אינם רואים, ואילו מפתח לפתח יוכל לראות גם כשישתמש למעלה, ולכאורה סברת הסמ"ע נכונה, שהרי אדם המסתכל תוך החלון או הפתח רואה כל מה שבבית, ואף באלכסון מה שלמעלה מכנגד עיניו, ואף כשאינו מגביה עיניו, ועי' גידולי שמואל, וצ"ע. ולפי"ז נראה לכאורה שאם חלל הפתח או החלון שפותח עתה אינו עולה מעל ד' אמות, לכו"ע מותר, מיהו אפשר הדוקא גבי בני רה"ר שאינם מסתכלים בהדיא אלא דרך הילוכם אין דרכם לראות מה שלמעלה מעיניהם, אבל כשיושב או עומד בבית ומסתכל דרך פתח או חלון קבוע יוכל לראות גם באלכסון כלפי מעלה, ולסברת הש"ך והנה"מ אסור. ומשמע מדברי הרמ"א שם שאין בזה הלכה קבועה, וכל שנראה שפתח זה מזיקו יותר ממעבר בני רה"ר יכול למחות בידו, ועי' שו"ת רשד"ם חו"מ סימן רמב. פתחי חושן חלק ו פרק יד הערה כח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מבוי מפולש דינו כרה"ר³⁹, ואם אינו מפולש, יש אומרים שאם יש לפניו ממנו ג' בתים דינו כרה"ר⁴⁰, ויש אומרים שכל שאינו מפולש אין דינו כרה"ר⁴¹.

אף כרה"ר מפסקת לא התירו אלא פתח בית⁴², אבל אם רוצה לפתוח חנות, צריך להרחיק מכנגד פתח או חלון חבירו עד שלא יוכלו לראות⁴³.

ו. מנהני מילי ... וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו מה ראה ראה שאין פתחי אהליהם מכווננין זה לזה אמר ראויין הללו שתשרה עליהם שכינה ... בפיתחא רבה לא מצינא אצטנועי מינך ... בתרי לא מצינא אצטנועי מינך

י"א שהדין הנאמר שלא יפתח פתח נגד פתח או חלון כנגד חלון איסור דאורייתא הוא, מדכתיב בפרשת בלק (במדבר כד פסוק ב) וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שכן לשבטיו ודרשו רז"ל שלא היו פתחיהן מכווננים, ולפיכך אין מועילה חזקה בין בפתח נגד פתח ובין בחלון נגד חלון ואפילו חזקת ג' שנים⁴⁴. ואפילו שטר וקנין אינו מועיל משום שבאיסור עשאו ואפילו

³⁹ שו"ע ונו"כ שם

⁴⁰ דכיון שיש שם ג' בתים ה"ז כרבים שבלא"ה צריך להזהר מהם, ובמנח"פ כתב בשם שו"ת הסד לאברהם לדיעה זו דהיינו דוקא לענין לפתוח חלון כנגד חלון כשיש לו רשות, אבל לפתוח למבוי דינו כהצר, והמנח"פ כתב שמדברי הר"מ בשם הנ"י לא משמע כן, ובשם המבי"ט כתב שאף במבוי סתום יכול לפתוח חלון, וכתב שדבריו צ"ע.

⁴¹ שו"ע שם, דדוקא במעבר של רבים צריך להזהר, אבל בלא"ה אין קביעות למעבר רבים ונמצא זה מזיקו בפתחו.

⁴² שו"ע ונו"כ שם

⁴³ שבני רה"ר אינם מתעכבים אלא עוברים ושבים ואינם מביטים בו תמיד, וזה יושב בחנותו כל היום ומביט בפתח או בחלון חבירו, ואף על פי שגם בבית הוא קבוע, צריך לומר שבבית עוסק גם בשאר עסקיו רוב היום, אבל בחנות אינו עושה אלא יושב ומביט, ולפי"ז אפשר שבחנות שעוסק שם, כגון ביח"ר וכיוצא בזה מותר, ובערוה"ש כתב שכל עסק קבוע אסור, וצ"ע מ"ש מבית. וכתב בכנה"ג בשם מהר"ם גלאנטי שאם הפתח אינו כנגד החנות באופן שמגלה סתרי הבית, לכו"ע אינו נקרא היזק, ועוד כתב שמותר לפתוח פתח כנגד אוצר חבירו, ואינו יכול לטעון שמא ירצה לעשות שם בית דירה.

⁴⁴ ודעת הרמב"ן וכן כתב הלבוש, שאינו משום האיסור אלא דפתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון אפילו חזקה לא מהניא לאחרון שעשאו באחרונה, מפני שאין הדעת סובלתו כלל, שאפילו נאמר שלא מיחה הראשון משום שאינו מקפיד ומוחל, הוי כמו מחילה במעות שסבור היה שיוכל לסבול ועתה רואה שאין דעתו סובלו,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כשיש עדים שמחל לו או שנתן לו שטר וקנין על זה, לא מהני כיון שיש איסור בדבר⁴⁵. וי"א⁴⁶ שאין איסור בעצם הפתיחה אלא רק משום ההקפדה שיש להם זה על זה, ולפיכך למרות שבפת כנגד פתח לא מועילה חזקה, בחלון כנגד חלון מועילה חזקה, שבחלון אין רגילות להקפיד כל כך, לכך מהני, ואם עשה שטר וקנין מועיל אפילו בפתח כנגד פתח.

ז. אין עושין חלל תחת רה"ר בורות שיחין ומערות

כבר התבאר לעיל דף כז: שאין עושין חלל תחת רה"ר⁴⁷, אפילו מכוסה כראוי שאינו מזיק עתה לבני רה"ר⁴⁸, וכ"ש שאסור לקלקל רה"ר⁴⁹, ויש אומרים⁵⁰ שבמקום שנהגו לחפור תחת רה"ר מותר, וכן במקום שרה"ר הוא של שר העיר ונתן רשות לחפור⁵¹.

ואין מחזקת ג' שנים ראייה דמחל בפירושו, רק שסבל ושתק, ויכול לומר עד עתה סברתי שאוכל לסבול ועתה איני יכול לסבול. עיין נתייה"מ ביאורים ה

⁴⁵ סמ"ע בביאור הבי"ב בשם רשב"ם

⁴⁶ סמ"ע שם בדעת הטור בשם הרמ"ה

⁴⁷ שו"ע ונו"כ שם א

⁴⁸ שמא יפחת מלמטה שלא מדעתו ולא ירגישו בו, וכתב הסמ"ע דלא סני במה שמקבל עליו אחריות הזיקן, שאין בני אדם רוצים להיות ניוזקים ולקבל תשלומין, וגם לא ניהא להו לירד בדינא ודיינא, ומלשון זה משמע שמעיקר הדין פטור, משום דהוי כבור שביסחו כראוי והתליע מתוכו, וכ"כ בערוה"ש, וכתב עוד שה"ה שאסור לעשות חלל תחת רשות הבירו, ונראה דכ"ש הוא, ובלא טעם דשמא יפחת נראה שאסור לו לקלקל ולהשתמש ברשותו של חברו שיש לו בו קנין עד תהום ארעא.

⁴⁹ כמ"ש רש"י בדף נג ע"א, ועי' משל"מ פ"ב מה' רוצח הלכה ב שכתב שאיסור קלקול רה"ר הוא מדרבנן.

⁵⁰ רמ"א שם, מדברי הרשב"א בתשובה (ה"ב סי' רצב), וכתב שמעיקר הדין אין שתיקת רבים כמחילה, אלא כל שכבר עשה ובה אחר לערער ה"ז בגדר טוענין ללוקח, שמסתמא קיבל רשות מן הרבים במעמד אנשי העיר, ושוב כתב שנהגו בכל המקומות ובכל הערים לעשות כל הביבים תחת קרקע רה"ר, וכן עושים בורות למגורות תבואה ברה"ר, והכל צריכין לכך והורגלו בכך ואין נמנעין, וכאילו הכל מוחליין בכך, ועשו את שאינו זוכה כזוכה, וה"נ ניהא להו לכולהו כי היכי דלכי מצטרכי אינהו ליעבדו נמי הכי, וגם זיוין וגזוטראות מפקי כוליהו לכתחלה על דרך הרבים ואינם נמנעים, ועוד ש"ע"ד כן מסר להם המלך את הרשות.

⁵¹ ובערוה"ש כתב הטעם משום דינא דמלכותא, ולענין ד"צ לזה, דכל שהרשות ביד מושל העיר, ה"ז כמנהג המדינה, שכולם מסכימים לכך, ועכ"פ נראה פשוט דהיינו דוקא כשיש לו רשיון על כך, אבל שלא ברשות מושל העיר, אף על פי שיתכן שאילו היה מבקש היה מקבל רשות, אין בזה משום מנהג המדינה ולא דינא דמלכותא ואסור לחפור, אבל לפי הטעם הראשון שכולם מוחלים, אפשר שאפילו בלא רשות המושל מותר, וזה דוקא בדבר שמקובל לעשות כן, כגון צנורות ביוב וכיוצא בזה, וכמו שהזכיר הרשב"א בתשובה. אבל בדבר שאין מקובל לעשות כן אסור, ולטעם השני כשקבל רשות ממושל העיר גם זה מותר. פתחי חושן שם הערה סז.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ח. אין מוציאין זיזין וגזוזטראות לרה"ר

אין מוציאין⁵² זיזין וגזוזטראות לאויר רה"ר⁵³ אא"כ למעלה מגובה של משאו⁵⁴ העלול לעבור בו⁵⁵, ובאופן שלא יזיק בשום צד לבני רה"ר, ולא יאפיל הדרך⁵⁶, ושלא ינטפו מים או שופכים לתוך רה"ר⁵⁷.

אין שיעור ברוחב הזיזין, ובכל שהו אסור, והרבה נכשלים שמוציאין שלמים או קצת מחלון ראוה לאויר רה"ר, וכל כיוצא בזה, וכ"ש במקומות שהמדרכות צרים שבקושי יש מקום לעבור.

וכן בהחנית כלי רכב על המדרכות שמונעים מעבר בני אדם ודומה להוצאת זיזין, ולפעמים צריכים לירד לכביש שיש בו משום סכנה⁵⁸.

ט. אלא אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא

⁵² שו"ע ונו"כ תיז ב, ורמ"א קנה בו

⁵³ ולא מהני מחילת בני רה"ר, מפני שהוא דרך לכל העולם, כ"כ הרשב"א בתשובה בההיא דחלל תחת רה"ר, ולפי"ז במקום שמותר לעשות חלל, כגון ברשות מושל העיר אפשר שמותר, שהרי רה"ר הוא עפי" הנהוג של מושל העיר, וגם במקום שנהגו מותר, ונראה מדבריו שבאופנים אלה לא איכפת לן במה שהוא דרך לכל העולם. ובשו"ת נוא"י חו"מ סי' מה כתב דדוקא לענין לחפור תחת חלל רה"ר מהני רשות שר העיר, שאין ההיזוק ניכר אלא חוששין שמא יבא לידי נזק, אבל לענין הוצאת זיזין שההיזוק ניכר מיד לא מהני, שהרי אף בשלל אסור להזיק לבני רה"ר, ובערך ש"י תמה עליו, שהרי הרמ"א בסימן תיז סעיף א כתב שכבר נהגו לעשות ביבין ומרתפות תחת חלל רה"ר, וכן זיזין, וכולם מוחלים וכו', ועוד שרה"ר הוא של מושלי העיר וכו', הרי שגם בזיזין מהני מחילה ורשות שר העיר, וכדמוכח מלשון הרשב"א. ועיי' שו"ת רלב"ח סימן מד.

⁵⁴ בשו"ת חקרי לב חו"מ ה"ג סי' פח דן באריכות בדין מוציא זיזין למטה מגמל ורוכבו, אלא שרוצה לחפור ולהעמיק ברה"ר כדי ששוב יהא ראוי לעבור גמל ורוכבו, ונראה דעתו שאינו יכול, עיין שם.

⁵⁵ בשו"ע שם כתב בשיעור הגובה כמלא גמל ורוכבו, ונראה שבזמניהם היה שיעור זה הכי גבוה שהיה עובר ברה"ר, ולפי"ז בזמנינו צריך לשער בגובה של מטען הכי גבוה שעלול לעבור. פתחי חושן חלקו פרק ח הערה עג

⁵⁶ כתב הרמ"א בסימן קנה שם שה"ה שאסור לעשות גשר מבית לבית באויר רה"ר שמאפיל על בני רה"ר ובני מבוי.

⁵⁷ מ"א סימן קנה סעיף כז, וב"י שם בשם תשובת הריב"ש סימן קנה, והוא דבר שרבים נכשלים בו בזמננו שפותחים גזוזטרא לאויר רה"ר והרבה פעמים מנטפים מי שופכים על העוברים ברה"ר, ופשוט שבזה צריך להזהר גם אם הוציא ברשות מושל העיר.

⁵⁸ ומעיקר הדין נראה שאף במקום שאינו מונע מעבר אסור לגזול מרשות של רבים, אלא שלפי המבואר נראה דמהני בזה רשות משר העיר, ומ"מ אם הוזק בהם אחר פשוט שחייב לשלם, דלא עדיף ממוציא ברשות, ואפילו ברשות מצוה חייב לשלם. פתחי חושן שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כנס משטחו⁵⁹ לתוך שלו ובנה, אף על פי שהשאר משטחו מקום פנוי למעבר בני רה"ר, מותר להוציא זיזים עד סוף שטחו, ואפילו לא הוציא כשבנה יכול להוציא אח"כ⁶⁰.

י. לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות הרי זו בחזקתה

קנה חצר⁶¹ ובו זיזין וגזוזטראות יוצאים לאויר רה"ר, ה"ז בחזקתו שברשות הוציא⁶².

יא. דידי למבואה מפיק בני מבואה מחלין גבאי דידך לרשות הרבים מפיק מאן מחיל גבך

במבוי שאינו מפולש, וברשות בני המבוי⁶³, מותר להוציא זיזין וגזוזטראות.

דף סא:

יב. כיון דחזא דקא מענבי שדר קצייה

אילן שענפיו נוטים⁶⁴ לרה"ר צריך לקוץ עד כדי שלא יפריע לעוברים ברה"ר עם משאוי.

⁵⁹ שו"ע ונו"כ שם

⁶⁰ ומשמע אפילו למטה משיעור גמל ורוכבו. ויש לעיין עד איזה גובה מותר, שאם יבנה נמוך מאד, הרי שוב ימנע מעבר בני רה"ר, וה"ז כהחזיר הכתלים שיתבאר להלן שאינו יכול, ואם נחלק בין מעבר אנשים לבין מעבר משאוי, יש לעיין באם החזיקו רבים גם במעבר משאוי אם יכול עתה להזור ולמנוע מהם. פתחי חושן שם עז

⁶¹ שו"ע ונו"כ תיז ג

⁶² שטוענין ללוקח שמא המוכר לו או אבותיו כנס לתוך שלו ובנה, וכדלעיל. וכתב הב"י בשם רבינו ירוחם שאם יש עדים שהיה כך רה"ר לא טענינן ללוקח.

⁶³ טור סימן תיז ובב"י שם בשם ר"י, אבל במפולש לא מהני רשות בני המבוי, שהרי יש רשות לרבים שלא מבני המבוי לעבור שם, ועי' ב"ח.

⁶⁴ שו"ע ונו"כ שם ד, וקנה כז ומשמע שאם בעל האילן אינו קוצץ, יכול כל אדם לקצו (ובשו"ע שם כתב עוד שיעור מקום פנוי בשפת הנהר, ואינו מצוי בזמנינו). ויש לעיין אם לא קצו והזק בו אדם אם חייב לשלם, שהרי הוא לא עשה הבור, ואפשר שאם התרו בו חייב כדין אילן שנפל, וצ"ע. פתחי חושן שם הערה צד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

יג. התקוששו וקושו קשוט עצמד ואח"כ קשוט אחרים

אדם שעובר⁶⁵ בעצמו את אותה עבירה, אינו יכול להוכיח חוטאים אחרים. עליו לשוב תחילה בתשובה מעבירה זו ולאחר מכן יכול להוכיח אחרים, כפי שאמרו: "קשוט עצמד ואחר כך קשוט אחרים"⁶⁶.

יד. כנס ולא הוציא מהו שיחזור ויוציא ר' יוחנן אמר כנס

מוציא ... להחזיר כתלים למקומן ... אינו מחזיר

אף כשכנס⁶⁷ לתוך שלו והשאיר מקום פנוי אינו יכול להחזיר הכותל למקומו לעולם⁶⁸, שכל מיצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו.

טו. מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו

⁶⁵ כ"מ בחפ"ז חיים – חובת השמירה פרק ה אות י וכ"כ בכוכבי אור מאמר מז וכתב שלפ"ז אפ"ל כי מה שאמר ראב"ע תמה אני אם יש בדור הזה מי שיודע להוכיח הוא כפשוטו מצד קשוט עצמד וכו',
⁶⁶ ועיי' בשל"ה מסכת שבועות פרק נר מצוה קז. אמנם, הדורש לרבים, יראה שידרוש לשם שמים, להיות זוכה ומוכה לרבים, וכל דרוש ישליש לשלשה חלקים. חלק אחד, ידבר פשטים טובים בפרשה, המובחר מהמפרשים, ויאמרם בשמם, ויוסיף כפי שכלו הטוב. חלק השני, יאמר דינים, ללמד לרבים, בפרט לאותם שאינן בני תורה כל כך לומר דינים המצטרפים, כגון סדר כל היום, ודיני ציצית, ותפילין ומזוזה, והלכות שבת, והנהגת הבית בהלכות אישות, והלכות ביאה, וכיוצא בזה הרבה. חלק השלישי, דברי מוסר, מחובת הלבבות, וראשית חכמה, וכיוצא בהם הרבה מאד. וכל המוסר שמיסר, יראה שיהיה בו, לקיים קשוט עצמד ואחר כך קשוט אחרים' (בבא מציעא קז ב).

⁶⁷ שו"ע ונו"כ שם

⁶⁸ ברמ"א כתב דהיינו דוקא במקום שרבים דורסים בו אבל אם אין דורסים שם, כגון שבנה שם איצטבא, אף על גב דרבים מעבירים שם משאם, יכול להחזיר הכותל למקומו, ע"כ, והוא מדברי רבינו ירוחם, ובשו"ת חת"ס או"ח סימן צז כתב דלא אמר הרי"ו אלא שבנה בידים איצטבא, שמראה לכל שרוצה לבטל בקיעת הרבים, וזהו מהא"ת, אבל לא כשנשתיירו גיפופים ממילא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כבר התבאר במסכת ב"ק דף כח. ולעיל דף יב. ודרף כו: שמי שהיה דרך הרבים⁶⁹ עוברת⁷⁰ בתוך שדהו⁷¹ אינו יכול לסלקם, ואפילו רצה לסלק הדרך ונתן לרבים דרך מצד אחר, ואינו יכול לסלקם גם מהדרך שנתן להם בשניה⁷², והסכמת הפוסקים⁷³ שאפי' נשאר לרבים מקום הילוך יותר משיעור רה"ר, אינו יכול לסלק ולצמצם הדרך, ויש אומרים⁷⁴ דדוקא כשהחזיקו ברשות או מדעת הבעלים, אבל החזיקו שלא ברשות יכול לסלקם⁷⁵, ואם היה המקום אינו ראוי להילוך, לא מיקרי החזיקו אלא כשהרבים השווהו ותיקנהו להילוך, ויש אומרים⁷⁶ שאם נתן השלטון רשות לסלק דרך הרבים מותר.

⁶⁹ שו"ע ונו"כ ש"ע א

⁷⁰ ולא נתבאר בכמה מיקרי החזיקו. ועי' שו"ת דברי חיים ח"ב הו"מ סי' יג שהאריך בהלכה זו, ובמ"ש בערך ש"י בדבריו, וכתב הד"ח דלא אמרינן מיצר שהחזיקו בו אלא כשהחזיקו בהילוך שדרך ב"א להקפיד, אבל במה שנחו שם לפעמים, או בהילוך שאין מקפידים ע"ז אפי' בחצר פתוח לא מיקרי החזיקו, עיין שם. ועיין בשו"ת מהרש"ם ח"א סימן ה האריך לדון בדיון מיצר שהחזיקו בו רבים, וכתב שכמה ראשונים סוברים דבהילוך לבד מיקרי החזיקו, והביא בשם שו"ת מהר"י הלוי סימן כ בדיון אחד שנתן רשות לאנשי ביהכנ"ס לעבור דרך חצרו בשעת תפלה, ובמשך הזמן הלכו גם בשאר היום דלא הוי חזקה משום שלא עשו מעשה תיקון, ומשמע שא"צ הסכמה בפירוש.

⁷¹ ולכאורה נראה שבשדה בור או קרקע פנוי שמחמת שלא היה איכפת לו לא מיחה באחרים שעברו ברשותו לקצר הדרך, ועתה נמר בדעת לבנות או לזרוע שם, לא מסתבר לומר שמשום כך יפסיד כל שדהו, וכ"ש בשלא נתן בפירוש רשות, שאין בזה משום מחילה, ועכ"פ נראה שאם ירצה לתת להם מקום מעבר בקצה שדהו אין הרבים יכולים לומר שרוצים לעבור דוקא באמצע השדה. שוב ראיתי שבשו"ת מנחת יצחק ח"ז סי' קלח דן בשאלה מעין זו, ולאחר שהביא מדברי הפוסקים הביא מדברי הבית אפרים דלעיל דמשמע שכל שיש אומדנא דמוכח שלא היה בדעתו להפקיר שדהו לא מיקרי מיצר שהחזיקו בו. פתחי חושן שם פרק ח הערה פא

⁷² כתב הסמ"ע דדוקא בדרך של רבים אפי' ממקומות דעלמא, שדרך הראשון הרי החזיקו בו מכבר, והדרך השניה נתן להם מדעתו, משא"כ בדרך שהיה מיוחד רק לבני מבוי או עיר אחת ולא לזולתם, ובני העיר או זו טובי העיר רוצים להחליף הדרך, תנאם ועסקם קיים, וכ"ש שלא זכו בשניהם.

⁷³ כ"כ הרשב"א והסכימו עמו הב"ח והפנ"י והבי"א, ועי' בפת"ש שם שמדייק מדברי הבאה"ג שגם דעת הרמב"ם כסברת התוס' שאם נשאר שיעור רה"ר יכול לסלקם, וכתב בשו"ת גור ארי יהודה סימן מה שיכול לומר קים לי כשיטת התוס'.

⁷⁴ רמ"א שם ולא מיבעיא קודם שהחזיקו שיכול למנעם, וכמ"ש בגמרא לינקוט פיזרא (מקל) וליתיב, אלא אפילו לאחר שהחזיקו, אם מתחלה היה שלא ברשות, יכול לסלק

⁷⁵ כתב הסמ"ע שכל שרבים מוחזקים בו עתה לפנינו, מוענים להם שבודאי ברשות החזיקו בו, ועי' בהגהות חכמת שלמה שכתב דלא מיקרי רבים אלא ברוב העיר אבל לא בכמה יחידים, ועוד כתב שבמקום דלא נחא תשמישייהו, כגון אחורי החצר, דתשמיש ע"י הדחק הוא, אין זה חזקה לרבים, עיין שם. ובכסף הקדשים בסימן שעזו כתב שאם החזיקו לילך דרך חצר שדלתותיו ננעלות בלילה, לא שייך חזקה לבני לילה, ואף על פי שלפעמים היה פותח גם בלילה, כיון שבידו לנעול לא מיקרי חזקה. וכ"כ בכנה"ג בשם מהריב"ל.

⁷⁶ פת"ש בשם הרמ"א סימן קסב סעיף א לענין להעמיד דלתות במבוי שמדינא דמלכותא השוקים והרחובות שלהם, ואפשר דהיינו דוקא כשהוא למוכת בני המבוי, אבל בלא"ה אין כח בדינא דמלכותא לקלקל הרבים, וצ"ע, ובפת"ש שם כתב דהיינו דוקא לאחר שכבר נתן רשות, אבל לכתחלה אסור לבקש רשות על כך ולהזיק

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

י"א⁷⁷ שבזמה"ז אין לדון דין מיצר שהחזיקו בו, כיון שבעל הקרקע מחזיק בשטר הרשום על שמו בספרי הממשלה אין בדעתו למחול, ודינא דמלכותא דינא.

טז. לקח חצר ובה זיזין וגזוזטראות ... נפלה חוזר ובונה אותה

מה שהתבאר שקנה חצר⁷⁸ ובו זיזין וגזוזטראות יוצאים לאויר רה"ר, ה"ז בחזקתו שברשות הוציא⁷⁹, חזקתו היא שאפי' נפלו חוזר ובונה כמו שהיה⁸⁰.

יז. אין מסידין ואין מכיירין ואין מפייחין בזמן הזה

משחרב הבית⁸¹ תקנו חכמים ז"ל שבכל דבר שיש בו שמחה יהיה בה זכר לחורבן הבית, ואסמכוה אקרא דכתיב (תהלים קלז פסוק ה – ו) **אִם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִדְבֵק לְשׁוֹנֵי לְחֻפֵי אִם לֹא אֶזְכְּרֵי אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ, עַל כֵּן אָמְרוּ לֹא יִסִּיד אָדָם כָּל בֵּיתוֹ בְּסִיד 82 אֲלֵא סָד אָדָם אֶת בֵּיתוֹ בְּסִיד וּמְנִיחַ בּוֹ אִמָּה עַל אִמָּה בְּלֹא סִיד כְּמוֹ שִׁיבּוֹאֵר לְהֵלֵן.**

בית הכנסת ובית המדרש מותר בכל ענין אף בסיד לחוד ובלא שיור אמה על אמה⁸³. ויש שכתב שבכל מקום ציבורי, כגון חדר אוכל של ישיבה, אין צריך לשייר, אך בחדרי הפנימיה ששם ישנים הבחורים צריך לשייר לפי שהוא מקום שינה פרטי, וכן אולם

הרבים, ע"ש. ועי' שו"ת בית שלמה חו"מ סי' קכח וקכט, ודן שם בדין ישראל שקנה מהשר לענין ישראל הבא מחמת עכו"ם.

⁷⁷ בשו"ת מהר"י הכהן חו"מ סי' כט ועיי"ש שדן אם דין מיצר שהחזיקו בו הוא מדין מחילה או מדין הפקר. ⁷⁸ שו"ע ונו"כ תיז ג.

⁷⁹ שטוענין ללוקח שמא המוכר לו או אבותיו כנס לתוך שלו ובנה, וכדלעיל. וכתב הבי" בשם רבינו ירוחם שאם יש עדים שהיה כך רה"ר לא טענינן ללוקח.

⁸⁰ ובטור כתב ואפילו אם נפלו, ולכאורה משמע מכאן דמ"ש ה"ז בחזקתה, היינו שא"צ להרוס, ולפי"ז אם בנה שלא ברשות צריך להרוס, והבי" בשו"ע העתיק ואם נפלו, ולכאורה היה אפשר לפרש שזהו פירוש לה"ז בחזקתה, ולפי"ז היה מקום לומר שרק לענין אם נפלו ה"ז בחזקתם, אבל כ"ז שלא נפלו, אפילו בלא דין מענה ללוקח א"צ להרוס, אבל מדברי הרשב"ם שם לא משמע כן, עיי' שם.

⁸¹ שו"ע ונו"כ או"ח תקס א לבוש ומ"ב שם

⁸² לשון המחבר "שאינ בונים לעולם בנין מסוייד ומכוייר כבנין המלכים, אלא טח ביתו בטיט וסד בסיד ומשייר מקום אמה על אמה", ועיי' מ"ב א שם שמסוייד ומכוייר – הם מיני ציור ואפשר לומר שדרך העולם שטחין בטיט ואח"כ סדין בסיד והמלכים עושין הכל בסיד ולפי"ז אפילו בסיד לבדו אסור ומדקאמר שאין בנין לעולם בנין וכו' משמע דאפילו ע"י שיור אמה על אמה אסור בזה והנה המחבר העתיק לשון הרמב"ם אבל דעת הטור דאפילו סדין בסיד ומציירין נמי מהני שיור אמה על אמה וכן המנהג

⁸³ בה"ל שם ד"ה שאין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

שמחות אף שהוא מקום ציבורי כיון שהוא שייך לאדם פרטי חייב בשויר אמה על אמה. ויש אומרים⁸⁴ שלא הצריכו שויר בבנין של מצוה⁸⁵, ואף אולם שמחות אינו צריך שויר⁸⁶ כיון שנעשה לשמחת חתן או שאר סעודות מצוה.

יח. לקח חצר מסוידת מכויירת מפויחת הרי זו בחזקתה נפלה אינו חוזר ובונה אותה

במה דברים אמורים⁸⁷ בבונה ביתו וסד אותו, אבל הלוקח בית מן הגוי ואפילו מסוידת ומכויירת הרי זה בחזקתו, ואין מחייבין אותו לקלוף הכתלים. ואם ידוע שנעשה ביד ישראל באיסור חייב לקלוף אמה על אמה, כמו שיבואר להלן. ואם אינו ידוע אם ביד ישראל או גוי היה תולים שביד גוי היה ולקחה ישראל ממנו⁸⁸.

וכ"ז כשהוא קיים⁸⁹ אבל כשנפל, אפילו אם ידוע שבפעם הראשון היה ביד עכו"ם מ"מ כשהוזר ובונה מחוייב לשייר השיעור.

⁸⁴ לא. הגר"ק (תורת המועדים סק"ב), אמנם לדעת האנ"מ להלן שהבונה בית ע"מ למכרו או להשכירו פטור וגם השוכר והקונה ממנו פטור ה"ה בפנימיה ואולם שמחות כיון שהבונה לא בנאו ע"מ לדור בו, וכן לדעת האנ"מ הנ"ל שכל שוכר פטור ה"ה בפנימיה ואולם שמחות. ובאשרי האיש (או"ח ח"ג פע"ג ס"ה) כתב בשם הגריש"א שפנימיה של ישיבה פטורה משויר כיון שהוא בנין של מצוה אך בנין של סמינר לבנות רצוי לשייר אע"א בחדר האוכל וכדו', ובהוט שני (נושאים שונים עמ' שסט) כתב שת"ת וישיבות ובתי ספר פטורים מלשייר אע"א.

⁸⁵ שבית הכנסת ובית המדרש שפטור משויר הוא משום שלא הצריכו שויר בבנין של מצוה, כמו שלא אסרו נגינה בכלי שיר לצורך מצוה (לקמן ברמ"א ס"ג).

⁸⁶ מנחת אלעזר (ח"ג סי' סו), אמנם יעו"ש שבשאלת יעב"ץ (ח"א סי' קסט) מבואר שעשה שויר בבנין שבנה לו לשם סוכת מצוה, אמנם אפשר שהיה משתמש בחדר זה כל השנה. בהוט שני (נושאים עמ' שע) כתב שאולמות שמחה ובתי מלון פטורים משום שאינם בית דירה.

⁸⁷ שו"ע ונו"כ שם

⁸⁸ מ"ב שם ד

⁸⁹ מ"ב שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

גם מי שדר בשכירות⁹⁰ חייב בשיור אמה על אמה בבית, ואם הוא מסייד את הבית חייב להשאיר אמה על אמה בלא סיוד, ואם הבית מסייד חייב לקלף בסייד אמה על אמה⁹¹, אך צריך רשות מבעה"ב לעשות כן⁹².

יש אומרים⁹³ שהבונה בית על מנת למכרו או להשכירו, ולא על מנת לדור בו, אינו חייב בשיור אמה על אמה, שדוקא בית שדר בו חייב בשיור, ולכן אף הקונה או השוכר ממנו אינו חייב שהרי נבנה בהיתר, ולא אמרו שהקונה חייב לקלף אלא כשהמוכר בנה לצורך עצמו ואח"כ מכר את הבית. אמנם אם קנה דירה שאינה גמורה מקבלן, וכל המלאכות שנעשות אחרי שזכה בדירה נעשות ברשותו, חייב לשייר אמה על אמה.

יט. לא יסוד אדם את ביתו בסייד ואם עירב בו חול או תבן

מותר

יש מקילין⁹⁴ בסייד שמעורב בחול שאינו נקרא סיד ומותר לסייד בזה כל ביתו ויש מקילין אפילו אם אין מעורב חול בסייד שלנו שאינו לבן כל כך⁹⁵. אך כל זה דוחק וצ"ע על מה נוהגין היתר. אולם אם טח בטיט לבד לכו"ע אין צריך לשייר כלל⁹⁶.

נ. סד אדם את ביתו בסייד ומשייר בו דבר מועט וכמה אמר

רב יוסף אמה על אמה אמר רב חסדא כנגד הפתח

⁹⁰ פמ"ג (א"א סק"ד) ואף אם שוכר מגוי. אמנם בשו"ת אנרות משה (או"ח ח"ג סימן פו) כתב שהשוכר אי"צ לשייר אע"א כיון שאין זה ביתו, ואף אם שכרו מישראל מסייד והלה לא שייר אע"א.
⁹¹ כששוכר מישראל.

⁹² ארחות רבנו (ח"ב עמ' קמה) בשם החזו"א, ואם בעה"ב אינו נמצא כאן לשאלו פטור (המעשה היה שבעל הבית היה בחו"ל ולא הצריך החזו"א לכתוב לו), וכ"כ באשרי האיש (או"ח ח"ג פע"ג ס"א) בשם הגריש"א שאם המשכיר מקפיד שלא יקלף או שמחייבו לצבוע את הבית כשיצא ממנו פטור, שכיון שהוא לא עשה איסור אין מטריחים אותו לקלף ולהגיע להפסד מרובה.

⁹³ אנרות משה (או"ח ח"ג סי' פו), ועי' תורת המועדים (סק"ה) שדעת החזו"א שהבונה בית ע"מ להשכיר חייב לשייר אע"א, אלא שאם בונה ע"מ להשכיר לגוי אמר הגר"ק שאפשר שאינו חייב לשייר אע"א.

⁹⁴ מאמר מרדכי בשם הר"ן, עיין שם שהגרסא, אין צריך לשייר.

⁹⁵ דדוקא במיני סיד הנקרא גופ"ש שהוא לבן ביותר אסור

⁹⁶ מ"ב שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כשמסייד⁹⁷ אדם את ביתו בסיד אינו מסייד כולו אלא מניח בו ריבוע שצלעותיו אמה על אמה⁹⁸ לשיטת⁹⁹ החזו"א 58 ס"מ על 58 ס"מ, ולהגר"ח נאה 48 ס"מ על 48 ס"מ בלא סיד רק במיט לבד.

ויעשה כנגד הפתח כדי שיראהו תמיד כשיוצא ויכנס ויזכור החורבן ויתאונן עליו, ויש שמניחים¹⁰⁰ פנוי למעלה מן הפתח בגובה ואינו נראה לנכנס ואפשר כדי שיתראה תמיד לפני בעה"ב היושב בפנים שעל רוב הוא יושב אצל הקיר אשר נוכח פתח הבית. אם אין מקום בשיעור אמה על אמה כנגד הפתח¹⁰¹, כגון שמול הפתח ישנו פתח אחר והקיר שמעליו הוא פחות מאמה על אמה, ישייר בקיר שבצד הפתח באופן שיראה מיד לנכנסים.

ומה שנוהגים עכשיו הבונים¹⁰² בתים ומסיידים אותו שמסיידין ומכירין אותו כולו, ואחר כך משחירין אמה על אמה בשיחור כנגד הפתח, לא יפה הם עושין, כי אדרבה השיחור זה אינו מגנה את הבנין, אבל מייפדו ומשמח הלב כשאר ציורים הנאים, וחז"ל אמרו משייר בו אמה על אמה, כלומר שמניחו כך מקולקל ובלי מתוקן כדי לגנות הבנין ולשבר לבו, שמתוך כך יזכור החורבן ובשברון לב ולא שייפדו ויזכור מתוך שמחת לב.

⁹⁷ שו"ע ונו"כ שם

⁹⁸ ולא צר וארוך אף על פי שיש בו שמה כמו ריבוע של אמה על אמה בפמ"ג (מש"ז סק"א, א"א סק"ג) כתב שכן מסתבר אך העולם אין נוהרין מזה. ואם אין מקום לעשות אמה על אמה מרובע נגד הפתח, דעת הגר"מ פינשמיין (הובא בספר הבית עמ' רמו הערה יא) שיעשה מלבן ששטחו אמה על אמה, אולם דעת הגר"ח"ק (שאלת רב עמ' שע אות סא) שיעשהו במקום אחר מרובע ולא יעשהו מלבן.

⁹⁹ ועי' אנרות משה (או"ח ח"א סי' קלו וי"ד ח"ג סי' סו) שיטתו בענין המדות.

¹⁰⁰ מ"ב שם ג מהשע"ת

¹⁰¹ מור וקציעה, אור לציון (ח"ג פ"ל אות א). ועי' פמ"ג (א"א סק"ג) שיש שעושים האע"א בצד הפתח, והביא מתרגום יונתן עה"פ בפר' וירא ותשב לה מנגד' ויתיבת לה לסטר חד' היינו שלשון נגד מתפרש גם בצד, וכן הוכיח בנוב"י (תניינא חו"מ סי' לז) מהפסוק בפר' וישלח ואלכה לנגדך' שפי' רש"י 'בשווה לך'. ובדעת תורה הביא משו"ת גור אריה יהודה (או"ח סי' לג) שאם מניח יותר מאע"א יכול להניח את השיור גם שלא כנגד הפתח. ובארחות רבינו (ח"ב עמ' קמז) כתב בשם הקה"י שבמקרה זה יש לשייר מעל הפתח כמו הדעה השניה שהביא המשנ"ב. ובאשרי האיש (או"ח ח"ג פע"ג ס"ד) כתב בשם הגריש"א שאמנם לא יעשנו על התקרה אף ששם ניכר יותר.

¹⁰² לבוש שם מובא במ"ב ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

יש מקומות¹⁰³ שעושיין שחור¹⁰⁴ וכותבין ע"ז זכר לחורבן, ואותן התולין בגדי רקמה סביב כל הכתלים ישיירו ג"כ אמה על אמה. וכן המדביקים טפטים על הקירות צריכים לשייר אמה על אמה בלא טפט¹⁰⁵.

יש שכתב¹⁰⁶ שלכתחילה אין לכסות האמה על אמה בארון או בוילון, ויש שכתב¹⁰⁷ שאם הארון אינו מחובר לקיר יכול לשייר את האמה על אמה מאחורי הארון.

נחלקו האחרונים¹⁰⁸ אם צריך להניח זכר לחורבן בכל חדר וחדר או שמספיק לשייר בחדר אחד עבור כל חדרי הבית, אמנם חדר שאין בו ד' אמות על ד' אמות¹⁰⁹, וכן חדר שאין בו שימושי דירה, כגון פרודור, אינו חייב מעיקר הדין לכל הדעות¹¹⁰. יש אומרים¹¹¹ שגם במחסן צריך לשייר אמה על אמה.

¹⁰³ מ"ב שם

¹⁰⁴ אף דהיי אדם מחמיר גם בזה, מכל מקום נראה דאין למחות ביד המקילין, אחרי שהאליה רבה הביא בשם האגודה סמך להמקילין שעושיין שחור המקום ההוא. שעה"צ שם ח

¹⁰⁵ ערוך השולחן (ס"ה), תוספות חיים (על חיי אדם כלל קלז סק"א), חוט שני (נושאים שונים עמ' שסט). ועי' פמ"ג (מש"ז סק"א) שאין מועיל מה שמשאיר אע"א בלא ציפוי מבלאות שעל הקיר אלא צריך גם לשייר אע"א בלא סיד, ולפי"ז ודאי שאין לצפות האע"א בטפט שהרי זה דבר קבוע ומסתיר לגמרי את האע"א שמתחתיו.

¹⁰⁶ אשרי האיש (או"ח ח"ג פע"ג ס"ב) בשם הגריש"א, ובס"ג שם כתב שיש שתולים בחדש אדר טבלאה שמצוייר עליה משנכנס אדר מרבים בשמחה ומניחים אותה על האע"א, ואין נכון לעשות כן, אמנם אם אין מקום אחר בבית לשיור אע"א יכול לשייר גם מאחורי ארון (תורת המועדים סק"ד בשם הגריש"א).

¹⁰⁷ ארחות רבינו (ח"ב עמ' קמו) בשם הגרי"י קניבסקי, ובחוט שני (נושאים שונים עמ' ע) כתב שאם מול הפתח עומד ארון אף על פי שאינו קבוע, אין לעשות שם האע"א כיון שצריך שיהא ניכר, אלא יעשנו באותו קיר בפניה השניה, ולהניח ארון קבוע במקום האע"א שהשאיר נראה שאין איסור בזה, כיון ששייר כדינו ועכשיו אינו מתכוין להסתירה, ואין צריך לקלוף במקום אחר, דדוקא היכא שעבר איסור שלא שיר או צריך לקלוף.

¹⁰⁸ האליה רבה (סק"א) כתב שאפשר שצריך בכל חדר מחדרי הבית, והביאוהו להלכה הבגדי ישע והפמ"ג (מ"ז סק"א), והשדי חמד (ח"ה מערכת הוי"ו אות יב) הביא שביד רמ"ה (ב"ב נג ע"ב אות רכו) מבואר ג"כ כדברי הא"ר, ובשאלת יעב"ץ (ח"א סי' קסט) כתב שמספיק בחדר אחד עבור כל הבית, ועי"ש בשדי חמד שהמנהג לשייר בחדר אחד בלבד, אך החזו"א (דינים והנהגות עמ' קח) והקה"י (ארחות רבינו ח"ב עמ' קמו) החמירו לשייר בכל חדר. ולדעת האומרים שדי בחדר אחד כתב בתורת המועדים (סק"ב) בשם הגריש"א שיעשנו בסלון ששם עיקר הדירה.

¹⁰⁹ בחוט שני (נושאים שונים עמ' שע) כתב שנסתפקו בזמן החזו"א על המטבחים הקטנים האם כיון שאין בהם שיעור לחיוב מוזהר אי"צ לשייר אע"א.

¹¹⁰ ארחות רבינו (שם). ועי' שאלת יעב"ץ (ח"א סי' קסט) שהשוה לדין מוזהר, ובמוזהר אינו חייב בחדר פחות מד"א על ד"א.

¹¹¹ שאלת יעב"ץ (שם) שה"ה בית העצים ובית האוצרות וכמו לענין מוזהר, ובאשרי האיש (או"ח ח"ג פע"ג ס"ה) כתב בשם הגריש"א שמחסן פטור משיור אע"א.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

יש אומרים¹¹² שדין זה לא נאמר אלא בחו"ל, אבל בא"י א"צ לשייר אמה על אמה, ויש אומרים¹¹³ שבירושלים אין צריך לשייר, אמנם מנהג גדולי ישראל¹¹⁴ אף בארץ ישראל ובירושלים לשייר אמה על אמה כדין.

נא. עושה אדם כל צרכי סעודה ומשייר דבר מועט ... נסא

דהרסנא

כבר התבאר שמשחרב הבית¹¹⁵ תקנו חכמים ז"ל שבכל דבר שיש בו שמחה יהיה בה זכר לחורבן הבית, ואסמכוה אקרא דכתיב (תהלים קלז פסוק ה – ו) **אִם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִדְבַק לְשׁוֹנֵי לְחֻבֵי אִם לֹא אֶזְכְּרֵי אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ וּבְכַלל זֶה הִתְקִינוּ כְּשִׁיעַשָׂה אָדָם סְעוּדָה גְדוּלָה¹¹⁶, אפילו לאורחים אפילו¹¹⁷ סעודת מצוה כמילה וחתונה וכ"ש שאר סעודות¹¹⁸ לא יעשה כולה כמשפטה, אלא יחסר בה מעט ממה שדרך לעשות סעודה. כלומר שאין נותן כל תבשילים הראוים לסעודה אלא מחסר מעט. ומניח מקום פנוי בלא קערה מן הקערות הראויות לתת שם¹¹⁹. ובכל השנה¹²⁰ טוב למעט בכלים נאים בסעודה משום זכר לחורבן ורק בליל פסח מצוה לסדר השולחן בכלים נאים שזהו בכלל דרך חירות.**

¹¹² מדרש תלפיות (ענף בנין) בשם הנהגת אדם ובעל הלבושים 'כשבונה בית בחו"ל ישייר בו אמה על אמה, וכן יש להוכיח מדברי המהרש"א (חידושי אנדרות, ב"ב ס ע"ב) שכתב בטעם דין זה שישיר אמה שכאילו אין לו קנין בחו"ל ואין דעתו להיות תושב רק דרך גרות.

¹¹³ ספר הבית (בדק הבית עמ' תפד) בשם הגאון רבי עקיבא יוסף שלזינגר בעל 'לב העברי' שבעיה"ק ירושלים אין חיוב לעשות זכר לחורבן כיון שרואים את החורבן בעיניים [היינו אותם שדרים מול מקום המקדש אך בשכונות המרוחקות לכו' לא שייך טעם זה].

¹¹⁴ ארחות רבינו (ח"ב עמ' קמו) שכן נהגו החזו"א והקה"י, ובספר ארץ ישראל (להגר"מ"מ, פכ"ג אות ד) כתב 'יש מוקני הישוב הנוהגים גם היום' וכו', וכן נהג הגר"ד בהר"ן (ארח דוד עמ' קבג), ועי' בשו"ת אז נדברו (ח"ז סי' סג).

¹¹⁵ שו"ע ונו"כ או"ח שם ב לבוש ומ"ב שם

¹¹⁶ כתב בשבט הלוי (ח"י סי' פה) שדוקא בסעודות גדולות כגון סעודת שמחה או סעודת מצוה גדולה שדרך העולם להרבות במינים של כל מה דאפשר, אבל סעודת חול דהיינו סעודה קטנה רגילה א"צ לחסר.

¹¹⁷ מ"ב שם ה

¹¹⁸ עיין ביאור הלכה ד"ה וכן התקינו שהעורך שולחן וכו' – וכשהאשה עושה וכו' וכשהחתן נושא אשה וכו'. שהביא מהחיי"א וצ"ע שכל זה אין נוהגין כלל

¹¹⁹ דאל"ה לא יהיה ניכר החסרון אבל כשיניח פנוי ירגישו שהיה ראוי עוד תבשיל אלא שנחסר [מ"ז] והנהג הלבוש השמיט תנאי זה אפשר דס"ל דמחסר מעט לבדה סגי. מ"ב שם ז

¹²⁰ משנ"ב (סי' תעב סק"ו)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אולם¹²¹ בסעודת שבת ויו"ט לא יחסר שום דבר ואפילו איסור יש אם מקומו ניכר בשולחן שפנוי מקערה הראויה לתת שם, שאפילו בימי אבל אסור להראות שום דבר של פרהסיא.

ובימינו¹²² לא נהגו היום לשייר בשולחן מפני שגם בלא זה הסעודה חסרה כמה מעדנים, ומ"מ יש להחמיר ולשייר. וברוב המקומות אין סדר וכל אחד מביא כפי יכולתו, ולכן גם אם יחסיר לא יהיה ניכר שזה משום זכר לחורבן אלא יגידו שזה יכולתו של בעה"ב, ולכן לא נהגו בזה, ומ"מ יניח מקום פנוי בלא קערה כדי שיהיה קצת היכר, ויכוין עליו שהוא זכר לחורבן¹²³.

נב. עושה אשה כל תכשיטיה ומשיירת דבר מועט ... בת

צדעא

וכן התקינו כשתעשה אשה תכשיטיה, משיירת מין ממיני התכשיטין שנוהגת בהן שלא יהא תכשיטיה שלם. היינו אם יש לה הרבה מיני תכשיטין לא תשים כולם עליה בבת אחת רק בכל פעם תשייר אחת לזכור החורבן¹²⁴. ומשיירת¹²⁵ בכל פעם תכשיט אחר, שאם תשייר תמיד את אותו התכשיט אין היכר לדבר כלל שסבורים שאין לה את אותו התכשיט כלל, ולא די בזה שלשאר נשים יש את אותו התכשיט שמ"מ לגביה אין זה נחשב שיור, ונשים המתקשטות במילוי גורמין לבד זה רעות רבות מאומות העולם המתקנאים בהם. וידוע מה שאמר יעקב לבניו למה תתראו¹²⁶.

¹²¹ מ"ב שם ה

¹²² במקור חיים

¹²³ בכף החיים כתב שבזמניהם היה סדר לתכשילים שמביאים לפני האורחים, וכשחיסרו תבשיל אחד הראוי לבוא באותה סעודה היה בזה משום זכר לחורבן.

¹²⁴ מ"ב ה

¹²⁵ לבושי שרד (למג"א סק"ו).

¹²⁶ רש"י פירש שם (בראשית מב, א) שאמר יעקב לבניו למה תראו עצמכם בפני בני ישמעאל ובני עשו כאילו אתם שבעים וכ"כ הכלי יקר (דברים ב, ג) 'אין לך אומה שמתקנאת בישראל כמו עשו, כי לדעתם הכל גזולה בידם מהם מן ברכת יעקב אבינו שלקח ברכותיו של עשו במרמה, וכן יעקב צוה לבניו 'למה תתראו' פירש"י בפני בני ישמעאל ועשו כאילו אתם שבעים, כי שניהם סוברים שיצחק גזל הצלחת ישמעאל ויעקב גזל הצלחת עשו, וזה היפך ממה שישראל עושים בדורות הללו בארצות אויביהם, כי מי שיש לו מנה הוא מראה את עצמו במלבושי כבוד ובתים ספונים וחשובים כאילו היו לו כמה אלפים, ומגרים האומות בעצמם, ומנהג זה הוא ברעת בני עמינו והוא המסבב את כל התלאה אשר מצאתנו והמשכילים יבינו ליקח מוסר'.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

בדין זה צריך לשייר גם בשבת ויום טוב כיון שלא ניכר השיור כל כ"ך¹²⁷.

אשה שאף פעם אינה לובשת את כל תכשיטיה משום שאין זה מתאים לה ללבוש את כל התכשיטים ביחד, אינה צריכה לשייר תכשיט אחר, משום שלמעשה שיירה תכשיט, ואף שאין לה זכר לחורבן, מ"מ באופן כזה לא תיקנו¹²⁸.

נג. זה אפר מקלה שבראש חתנים ... במקום תפילין שנאמר לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר

וכשהחתן נושא אשה תקנו להניח לו בעת שמחתו אפר בראשו במקום הנחת תפילין, כי התפילין נקראין פאר ונותנין אפר תחתיהם, כדי שיתקיים בנו¹²⁹ גם כן הכתוב (ישעיה סא פסוק ג) לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר וגו'.

ומטעם זה נוהגין גם כן לשבר¹³⁰ הכוס תחת החופה¹³¹, להבהיל למעט השמחה. וזו היא ג"כ הטעם של שבירת כלי בשעת כתיבת התנאים¹³². ויראה לשבור תחת החופה כוס שלם ואין בו משום בל תשחית כיון שעושיין כן לרמז מוסר למען יתנו לב¹³³. וכדי

¹²⁷ מ"ב שם ה

¹²⁸ הגרמ"ק (תורת המועדים סק"ד), וזה לימוד זכות על כך שאין נוהגים בזמנינו לשייר בתכשיטים.

¹²⁹ בסידור יעב"ץ (שער שלכת שער הדלק חלוץ ו אות ז) כתב מי יודע שמא כמה לא הצליח זיווגם בעון זה שאינם שמים על לב אבילות ירושלים בעת שמחתם.

¹³⁰ ובשו"ע אבן העזר סי' סה ס"ג כתב הרמ"א שהמנהג במדינות אלו שהחתן שובר את הכוס, אמנם עיין שדי חמד (ח"ה מערכת זי"ן אות יב) שאין הדבר מעכב ואפשר שאחר ישבור את הכוס. בספר חופת חתנים (דיני החופה) כתב שהמברך שובר את הכוס. ובתנאים שוברים המחותנים הכלי, ובשולחן העזר (ח"ב סי' ח סקכ"ג) כתב הטעם משום דבשעת התנאים עוד לא קנה החתן שום קנין ואין עוד שמחה אצלו, משא"כ בעת החופה החתן בשמחה ובמקום גילה שם תהא רעדה, ועוד י"ל שבשעת החופה החתן מרמז לכלה שעד עתה היתה שבר כלי כי אין אשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי. וכתב שם הרמ"א ששובר את הכוס שברכו עליו ברכת אירוסין, אמנם היום אין המנהג כן (שערי נישואין עמ' נה).

¹³¹ בשו"ע אבן העזר שם כתב הרמ"א ששוברים את הכוס לאחר שבע ברכות, וכן מבואר בכלבו (סי' סב) ושו"ת מהר"ם מינץ (סי' קט). אמנם יש נוהגים לשברה אחר ברכות האירוסין. מטה משה (חלק שלישי, הכנסת כלה אות ט), שלחן העזר (ח"ב סי' ח סקכ"ג), שדי חמד (ח"ה מערכת הזי"ן אות יב).

¹³² פרי מגדים. ועיין שם שבתנאים ראוי ליקח קדרה שבורה, ועיין שם שהאריך בענינים אלו

¹³³ מ"ב שם ט במעשה רוקח (תעניות פ"ה הי"ג) כתב כנגד מה שאומרים מזל טוב בשעת שבירת הכוס שחושבים שהוא לשם שמחה ואינו אלא לשם עיצבון כדי שלא ירבו בשמחה זכר לחורבן, ובשולחן העזר (ח"ב סי' ח סקכ"ו) שמעם המנהג משום שנהגו לשבור הכוס לאחר ברכות הנישואין, וכדי שלא לסיים בשבירה אמרו מזל טוב, ובקובץ מבקשי תורה (חכ"ו עמ' שצב) כתב בשם הגרש"א הטעם משום שלאחר שהעלינו זכר ירושלים אפשר מעתה לשמח החתן, אולם מה שנוהגים לומר מזל טוב אחר שבירת הצלחת בשעת קריאת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

לגרום צער זכר לחורבן, יש לקחת כוס נאה לפי ערך בעל השמחה כדי שיצטער בשבירתו¹³⁴.

מנהג הגון¹³⁵ להניח את האפר קודם כיסוי ההינומא, ולמנהג בני ספרד קודם ברכות הקידושין. ויש שכתב¹³⁶ שנהגו לסלק האפר מיד, ויש שכתב¹³⁷ שהמנהג שאין מסלקים כלל.

ומכיון שכל אלה הדברים כדי לזכור את ירושלים, שנאמר אם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִדְבֵק לְשׁוֹנֵי לְחַפֵּי אִם לֹא אֶזְכְּרֶיךָ אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ. נהגו¹³⁸ בקצת קהלות שהשמש אומר הפסוק הזה, והחתן אומר אחריו מלה במלה, ונכון הוא.

נד. וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה שנאמר שמחו את ירושלים וגו'

כל המתאבל¹³⁹ על ירושלים כראוי זוכה ורואה בשמחתה, שנאמר (ישעיה סו פסוק י) שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כָּל אֲהַבְיָהּ שִׂישׁוּ אֶתְּהָ מְשׁוֹשׂ כָּל הַמְּתַאֲבְלִים עָלֶיהָ, וכדאי הוא בית אלהינו להצטער על חורבנו עכ"פ יום אחד בשנה בתשעה באב¹⁴⁰.

ודאי צריך¹⁴¹ שיצטער תמיד צער ממש על הגלות ועל החורבן מצד מה שזה גורם מיעוט כביכול לכבודו יתברך, ויתאוה לגאולה, לפי שבה יהיה עלוי לכבוד שמו יתברך וכו' ואם יאמר האדם מי אני ומה אני ספון שאתפלל על הגלות ועל ירושלים וכו' המפני תפילתי יכנסו הגלויות ותצמח הישועה, תשובתו בצידו כאותה ששנינו לפיכך נברא אדם יחידי כדי שכל אחד יאמר בשבילי נברא העולם, וכבר נחת רוח הוא לפניו יתברך שיהיו בניו מבקשים ומתפללים על זאת, ואף שלא תעשה בקשתם מפני שלא הגיע הזמן או מאיזה טעם שיהיה, הנה הם עשו את שלהם והקב"ה שמח בזה'.

התנאים הוא כנראה עפ"י הערוך השולחן (אהע"ז סי' נ סכ"ו) שע"י קריאת התנאים בפומבי ובשבירת הכלי נגמר קנין השידוכים וכל זמן שלא עשו דברים אלו עדיין אפשר לחזור מהשידוך.

¹³⁴ שדי חמד (ח"ה מערכת הזי"ן אות יב) וכו"ה בגמ' ברכות (לא ע"א) ששברו כוס ששוה ד' מאות זוז כדי שיתעצבו.

¹³⁵ ירושלים במועדיה (בין המצרים עמ' רלח) בשם הגריש"א.

¹³⁶ ערוך השולחן (אהע"ז סי' סה ס"ה).

¹³⁷ שולחן העזר (ח"ב סי' ז סקי"א).

¹³⁸ ט"ז ס"ק ד

¹³⁹ שו"ע ונו"כ או"ח תקנו כה

¹⁴⁰ מ"ב נא

¹⁴¹ מסילת ישרים פרק יט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ראוי¹⁴² לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש, ובכל סעודה¹⁴³ יאמר על נהרות בבל, ובשבת וכן בימים שאין אומרים בהם תחנון יאמר שיר המעלות בשוב ה' וכו' והעיקר שידע מה קאמר ואחר כוונת הלב הן הדברים.

כה. אין גוזרין גזרה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד

בה

בית דין¹⁴⁴ שנראה להן לגזור גזירה, או לתקן תקנה, או להנהיג מנהג, צריכין להתיישב בדבר ולידע תחלה אם רוב הצבור יכולין לעמוד בהן או אם אין יכולין לעמוד, ולעולם אין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולין לעמוד בה¹⁴⁵.

כו. הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין

בכל דבר¹⁴⁶ איסור שאין אנשים יודעים את איסורו ועושם אותו כעת בשוגג¹⁴⁷, אמרינן, מוטב שיהיו שוגגין ולא יהיו מזידין, ודוקא בידע בודאי שלא יקבלו ממנו אבל בספק שמא יקבלו צריך למחות אפילו במידי דרבנן¹⁴⁸.

ודוקא שאינו מפורש בתורה¹⁴⁹, שאז אנו יכולין לתלות ששוגגין ומוטעין הם בזה ומה שלא ישמעו לנו מה שנאמר להם שהוא אסור מחמת דקיל להו הדבר ולכן אמרינן,

¹⁴² שו"ע ונו"כ שם א ג

¹⁴³ מ"ב שם יא בשם השל"ה

¹⁴⁴ רמב"ם הלכות ממרים פרק ב הלכה ה

¹⁴⁵ פירוש אינה חלה כשאר גזירות ויכולה להתבטל אף בב"ד קטן מיהו חלה היא לענין שצריכה שום היתר שהרי שמן נהגו בו איסור עד שבא ר' יהודה והתירו. רדב"ז שם

¹⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם תרה וברמ"א שם

¹⁴⁷ וכ"ז דוקא בשעכשיו הם שוגגין אבל כשיודעין שהוא אסור ועוברין במזיד צריך להוכיחם אף כשברור לו שלא יקבלום ונהי דמי שאינו מוכיח אינו נענש עבור הטאם כיון שברור לו שלא יקבלום מ"מ מצוה להוכיחם.

מ"ב שם ה

¹⁴⁸ מ"ב שם ג

¹⁴⁹ רע"א בהגהת השו"ע סעיף ב. הסתפק בעוברים על איסור המפורש בתורה בחצי שיעור אם נחשב כאיסור המפורש בתורה, וצ"ח לדברי התוס' שבועות דף כג ע"ב ד"ה דמוקי. ששבועה חלה על חצי שיעור מאחר והוא איסור בעלמא ואינו נחשב כמושבוע ועומד מהר סיני, והרי שאינו נחשב ככתוב בתורה ואין צריך להוכיחם אם ודאי שלא יקבלו ממנו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מוטב שיהיו שוגגין ולא יהיו מזידין אף על פי שהוא דאורייתא, אבל אם מפורש בתורה, מוחין בידן שבודאי אינם שוגגין ולא שייך בהו לומר מוטב שיהיו שוגגין ומחין בהו וענשינן להו עד דפרשי¹⁵⁰.

ובמצוה שעיקרה מפורש בתורה אך פירושה הוא מדברי סופרים, יש שכתב¹⁵¹, שהיא נחשבת מצוה מדברי סופרים שאם יודע שלא ישמעו לו לא יוכיחם כי מוטב שיהיו שוגגים. אך יש שסב¹⁵²ר, שהיא נחשבת מצוה המפורשת בתורה ולא אומרים בזה מוטב שיהיו שוגגים, ורק מצוה שעיקרה אינה כתובה כלל בתורה והיא נדרשת רק מדרשא וכגון מצות תוספת יום הכיפורים נחשבת מצוה שאינה כתובה בתורה.

ואם יודע שאין דבריו נשמעין, לא יאמר ברבים להוכיחן, רק פעם אחת, אבל לא ירבה בתוכחות מאחר שיודע שלא ישמעו אליו, אבל ביחיד חייב להוכיחו עד שיכנו או יקללנו. וי"א¹⁵³ דדי עד שינווף בו החוטא ומכאן ואילך אסור להוכיחו שנאמר אל תוכח לץ פן ישנאיך

בעבירה¹⁵⁴ שבסתר יוכיחנו בסתר ובעבירה שבגלוי יוכיחנו מיד שלא יתחלל שם שמים אם רבים¹⁵⁵ עוברים עבירה, וידוע לו שאם ימחה בידם חלק יקבלו ממנו וחלק לא ישמעו לו ויהיו מזידין, יש לו למחות ולהציל את אלו שישמעו על אף שיגרום בזה שאחרים יהיו מזידין, כיון שגם אם לא ימחה בהם יעברו עבירה בשוגג, ואפילו אם רק ספק שמא חלק יקבלו צריך למחות בהם. אלא שאם אפשר למחות רק באלו שיש צד שיקבלו ימחה רק בהם.

הדרן עלך חזקת הבתים

¹⁵⁰ רמ"א מ"ב שם ו

¹⁵¹ פני יהושע סוכה דף ב ע"ב ד"ה בגמרא.

¹⁵² ערוך לגר שם ד"ה וכו'.

¹⁵³ סמ"ק. ונראה דיש לסמוך על זה, דבלאו הכי דעת הסמ"ג והמאירי דהיכא שברור לו שלא יקבלו אינו מחוייב להוכיח כלל אף במזיד, ונהי דהרמ"א נקיט לדינא כאידך פוסקים דמחוייב להוכיחו אף בזה, מכל מקום די לנו להחמיר להוכיח עד שינווף, כדעת ר' יוחנן בגמרא, דהוכחה די עד שינווף. שעה"צ שם יג

¹⁵⁴ מ"ב שם י

¹⁵⁵ אגרות משה או"ח חלק ב סימן לו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

